

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กนกศักดิ์ แก้วเทพ. วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมในทศวรรษ 1990. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี ครั้งที่ 2 ทางเลือกการพัฒนาของไทย : เศรษฐกิจการเมืองไทยทศวรรษ 1990 , คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2534.
- เกษม จันทร์แก้ว. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.
- ขวัญเรือน กิติวัฒน์. "ล้อมวลชนกับการสร้างความเป็นจริงทางสังคม" วารสารนิเทศศาสตร์. (ภาคการศึกษาต้น 2530) : 48-52
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7. กรุงเทพฯ , 2535.
- คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ , สำนักงาน. ภาวะมลพิษ ภัยใกล้ตัว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา , 2532.
- _____ . รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย พ.ศ. 2530-2531. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- จุมพล รอดคำดี. พลศาสตร์ของการสื่อสาร. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2532.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. การเมืองมนุษย์ รัฐศาสตร์ทวนกระแส. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, ๒๕๒๕.
- _____ . เทววิทยาแห่งวาทกรรม : ทำความเข้าใจอำนาจแห่งวาทกรรมด้วยนารายณ์สิบปาง สมุดสังคมศาสตร์. ๓-๕ (กุมภาพันธ์ - กรกฎาคม ๒๕๓๓) : 175-191.
- ณรงค์ ขำวิจิตร. หนังสือพิมพ์รายวันกับการเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนกรุงเทพมหานคร : การวิเคราะห์เนื้อหาและสำรวจความคิดเห็นของครูในกรุงเทพมหานคร. ปรินฤมาหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2534
- ครุณี ฉันทวิทยา. "อากาศเป็นพิษ". ในธเรศ ศรีสถิตย์ , สิ่งแวดล้อมน่ารู้ , 26 - 28 สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม , 2534.
- ธงชัย พรรณสวัสดิ์และคณะ. "การแก้ไขมลพิษทางน้ำในประเทศไทย". สิ่งแวดล้อม'34 , 637-652 กรุงเทพฯ , 2534.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. "อ่านงานฟูโกต์" วารสารธรรมศาสตร์. 3 (กันยายน 2528) : 36-57
- _____ . "มิเชล ฟูโกต์ : ปัญญาชน ความจริง และอำนาจ" เศรษฐศาสตร์การเมือง. 1-2 (ตุลาคม 2528 - มีนาคม 2529) : 142-153.
- _____ . "มิเชล ฟูโกต์และอนุรักษนิยมใหม่" เศรษฐศาสตร์การเมือง. 3-4 (ตุลาคม 2531) : 16-37.

- การวิเคราะห์ข้อเท็จจริง (SUBJECT) ทฤษฎีที่ไร้ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจของมิเชล ฟูโก.
ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2532.
- ธเรศ ศรีสถิตย์. "มุลฝอย" ในธเรศ ศรีสถิตย์ , สิ่งแวดลอมน่ารู้ , 29-32 สถาบันวิจัยสภาวะ
แวดลอม , 2534.
- ณวมล ศรีสว่าง. การศึกษาปริมาณและปัญหาการนำเสนอข่าวสารคดีด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
ธรรมชาติ ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย. ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล ,
2532.
- นิธิ เอี้ยวศรีวงศ์. "จดหมายตอบ" รัฐศาสตร์สาร. 3-1 (กันยายน 2531 - เมษายน 2532)
: 324-326.
- นิวัติ เรืองพานิช. การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตร-
ศาสตร์ , 2528.
- บงกช เสวตามร์. การสร้างความเป็นจริงทางสังคมไทย กรณีตัวละครหญิงที่มีลักษณะเปียงเบน
ปี พ.ศ. 2528-2530. ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2533.
- บุญชนะ กลิ่นคำสอน. "ป่าเศรษฐกิจควรเป็นอย่างไร" ใน สิ่งแวดล้อม'84. 193-208
กรุงเทพ , 2534.
- บุญเทียม เขมาภรณ์และคณะ. "อากาศ-เสียงเป็นพิษ : คำตอบอยู่ที่ประชาชน" ใน สิ่ง
แวดลอม'84. 566-571 กรุงเทพ , 2534.
- บุญรับ ตักคัมณี. การวิเคราะห์ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย.
ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล , 2534.
- ปกฉัตร สุศิวะ , บรรณาธิการ. อินไซด์ทีวี. ปีที่ 6 (ตุลาคม 2534).
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. "ขบวนการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อม - การเมืองสีเขียวและความคิด
แบบนิเวศวิทยา" ใน ผลัดไทย : มุมมองจากเศรษฐศาสตร์การเมือง. ผาสุก
พงษ์ไพจิตร และสังคีต นิธิยะรังสรรค์ , บรรณาธิการ. ศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2534.
- "บทวิเคราะห์ทางนิเวศวิทยาการเมือง : การพัฒนาแบบยั่งยืนสำหรับสังคมไทย"
ทางใหม่. (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2535).
- ประธาน อารีผล "มลพิษทางเสียง" ในธเรศ ศรีสถิตย์ , สิ่งแวดล้อมน่ารู้ , 19-25 สถาบัน
วิจัยสภาวะแวดลอม , 2534.
- มานพ เมฆประยูรทอง , บรรณาธิการ. เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับสหประชาชาติ. กรุงเทพ : สมาคม
สหประชาชาติแห่งประเทศไทย , 2533.
- วราพจน์ ฅ นคร. มรดกแห่งความอับยศ. กรุงเทพ : วี.ดี.พี.กรุ๊ป , 2533.

- วรกิจกร โธณะเกษม , บรรณาธิการ. สรุปข่าวธุรกิจ. 3 (1-15 กุมภาพันธ์ , 2534) : 3-7.
- วรรณภา เจือรัตนศิริกุล. อิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อความตระหนักรู้ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินฤมิตมหาวิทยาลัยศิลปากร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล , 2531.
- วิจัยสภาวะแวดล้อม , สถาบัน. สิ่งแวดล้อมน้ำรั้ว : กรณีป่าไม้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2532.
- วิชาการเกษตร , กรม. ปัญหาสารพิษทางการเกษตรในประเทศไทย. กรุงเทพฯ , 2533.
- วิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ. "ข้อพิจารณาบางประการต่อขบวนการและทางเลือกในอนาคตของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสังคมไทย" ปาจารย์สาร (พฤษภาคม - มิถุนายน 2530).
- สถิตย์ วัชรกิตติ. "ป่าไม้กับระบบนิเวศน์วิทยา" จุลสารสภาวะแวดล้อม. 32 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2532).
- สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ ; บรรณาธิการ. สยามจดหมายเหตุ. ปีที่ 14 (มกราคม 2532) : 39-40.
สยามจดหมายเหตุ. ปีที่ 15 (เมษายน 2533) : 430-431.
- สิริพร สุจริตจันทร์. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับรายการสารคดีทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. ปรินฤมิตภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2535.
- สุรพล สุตารา. "นักวิชาการกับการอนุรักษ์ปะการัง" สารคดี. ปีที่ 6 (พฤษภาคม 2533).
- เสถียร รุจิรวณิช. "น้ำขุ่นเน่าผลกระทบท่อเกษตรกร" จุลสารสภาวะแวดล้อม. ปีที่ 11 (มีนาคม - เมษายน 2535).
- อดิศักดิ์ ทองไข่มุกต์ และสุณี ปิยะพันธ์พงศ์. "การจัดการกากของเสีย" ใน สิ่งแวดล้อม'84. , 52-61 กรุงเทพฯ , 2534.
- อภิชาติ อนุกุลอำไพ. "สถานการณ์การพัฒนาแหล่งน้ำ" ใน สิ่งแวดล้อม'84. , 35-41 กรุงเทพฯ , 2534.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. "กระบวนการสร้าง 'ความรู้' เกี่ยวกับความเป็นจริงทางสังคม" ริมพญักษ์. ปีที่ 6 (เมษายน - มิถุนายน 2530).
- อนามัย , กรม. การทบทวนเบื้องต้น สถานการณ์มลพิษทางอากาศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ , 2533.
- อุทิศ กุญอินทร์. "หากสิ้นสัตว์ป่า" สารคดี. ปีที่ 6 (มกราคม 2534).

ภาษาอังกฤษ

- Dijk, Tuen A. van, ed. Discourse & Society. (October, 1990).
- Hirsch, Philip. "Deforestation and Development in Thailand" Singapore Journal of Tropical Geography. Vol. 8 No. 2 (1987).
- McNair, Brian. Images of the Enemy. London : Routledge, 1988.
- O'Sullivan, T. Key Concepts in Communication. London : Methuen, 1983.
- Philo, Greg. Seeing and Believing : The Influence of Television. London : Routledge, 1990.
- Siriyuvasak, Ubonrat. Environmental Discourses in the Thai Media. Paper presented at the Seminar on Environmental Policies and Media Reporting, Asian Mass Communication Research and Information Centre, Singapore, 1992.
- The Thailand Development Research Institute. Development of a Framework for Water Quality Management of Chao Phraya and Thachin Rivers. Bangkok, 1988.
- _____. Coming to Terms with Bangkok's Environmental Problems. Bangkok, 1989.
- _____. Energy and Environment : Choosing the Right Mix. Bangkok, 1990.
- _____. Industrialization and Environmental Quality : Paying the Price. Bangkok, 1990.
- _____. Urbanization and Environment : Managing the Conflict. Bangkok, 1990.
- Water and Sanitation for Health. Thailand : Wastewater Assessment in Coastal Areas, Draft Report. Bangkok. USAID, 1987.

บทสัมภาษณ์

- กชกร สุชาติเลิศปัญญา ผู้ประสานงานรายการสารคดีน้ำ. สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2535.
- ชนินทร์ ชมะโชติ ผู้ควบคุมการผลิตรายการโลกสลบสี. สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2535.
- จันทิมา เชยสงวน หัวหน้าฝ่ายรายการ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11. สัมภาษณ์,
17 กันยายน 2535.
- ธีรภาพ โลหิตกุล ผู้ควบคุมการผลิตรายการสารคดีน้ำ. สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2535.
- นพรัตน์ อนุรัตน์ ผู้เขียนบทรายการสารคดีน้ำ. สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2535.
- นิมะ ราชิตี ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายรายการ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3. สัมภาษณ์, 17 กันยายน
2535.
- ภาสกร ภาวิไล ผู้เขียนบทและผู้ควบคุมการผลิตรายการสิ่งแวดล้อมไทย. สัมภาษณ์, 10 กันยายน
2535.
- วันเพ็ญ เข็นตระกูล หัวหน้าส่วนผลิตรายการโทรทัศน์ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9. สัมภาษณ์,
22 กันยายน 2535.
- วิลาสินี วัฒนชัย ผู้เขียนบทและผู้ควบคุมการผลิตรายการสิ่งแวดล้อมไทย. สัมภาษณ์, 10 กันยายน
2535.
- วีระวัฒน์ พัฒนเจริญ ผู้เขียนบทรายการสารคดีน้ำ. สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2535.
- สรพรชัย เกิดอุทัย ผู้ควบคุมการผลิตรายการน้ำใสใบเขียว. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2535.
- สุชีพ แก้วประเสริฐ ผู้ควบคุมการผลิตรายการฟ้าสีคราม. สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2535.
- สุวิทย์ วงศ์ศรีวงศ์ กรรมการผู้จัดการบริษัท ทีวีอาร์ คอมมูนิเคชั่น จำกัด. สัมภาษณ์, 2 กันยายน
2535.
- อัมพร จิรัฐติกกร ผู้เขียนบทรายการสารคดีน้ำ. 11 กันยายน 2535.

รายการโทรทัศน์

- ชรินทร์ ชมะโชติ (ผู้ควบคุมการผลิต). รายการโลกสลัปส์ [วีดีโอเทป]. 4 มิถุนายน - 30 กรกฎาคม 2533.
- _____ . รายการโลกสลัปส์ [วีดีโอเทป]. 7 มิถุนายน - 26 กรกฎาคม 2534.
- ธีรภาพ โลหิตกุล (ผู้ควบคุมการผลิต). รายการสารคดีน้ำ [วีดีโอเทป]. 6 กันยายน - 20 ธันวาคม 2534.
- ภาสกร ภาวิไล และวิลาสณี วัฒนชัย (ผู้เขียนบทและผู้ควบคุมการผลิต). รายการสิ่งแวดล้อมไทย [วีดีโอเทป]. 7 มิถุนายน - 26 กรกฎาคม 2534.
- สรพรหทัย เกิดอุทัย (ผู้ควบคุมการผลิต). รายการน้ำใสใบเขียว [วีดีโอเทป]. 4 มิถุนายน - 30 กรกฎาคม 2534.
- สุชีพ แก้วประเสริฐ (ผู้ควบคุมการผลิต). รายการฟ้าสีคราม [วีดีโอเทป]. 1 มิถุนายน - 30 กรกฎาคม 2533.
- _____ . รายการฟ้าสีคราม [วีดีโอเทป]. 3 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2534.
- สุวิทย์ วงศ์ศรีวงศ์ (กรรมการผู้จัดการบริษัท ทีวีอาร์ คอมมูนิตี้แชนแนล จำกัด). รายการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม [วีดีโอเทป]. 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2532.
- _____ . รายการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม [วีดีโอเทป]. 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2533.
- _____ . รายการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม [วีดีโอเทป]. 6 มิถุนายน - 26 กรกฎาคม 2534.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการ ฟาร์มไครวม
 ตอน ปลุกต้นไม้รอบบ้าน (ตอนที่ 101)
 ความยาว 1 นาที

(ON AIR วันอังคารที่ 31 กรกฎาคม 2533)

ภาพ

เสียง

- พิธีกร

ท่านผู้ชมครับ ทุกวันนี้เราพูดถึงเรื่องการ
 ปลุกต้นไม้กันมากขึ้น ความเป็นห่วงของคนไทยที่มีต่อ
 ทรัพยากรป่าไม้ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

- ภาพต้นไม้รอบ ๆ บ้าน

การประสานแกมวิถีของคนไทยจากอาชีพต่าง ๆ
 กัน บ่งชี้อนาคตที่มีความหวัง

- ภาพตามบ้านที่ปลุกต้นไม้

ถ้าหากท่านอยากจะมีส่วนร่วมบ้าง ก็อาจจะเริ่ม
 ด้วยการปลุกต้นไม้รอบ ๆ บ้านของท่าน จะปลุกต้นอะไร
 ก็ให้ตามความเหมาะสม แต่ถ้าเป็นไม้ที่ให้ประโยชน์
 ใต้อาณาเขต ๆ อย่างก็จะมีดังนี้

การที่ท่านปลุกต้นไม้รอบบ้าน ก็จะทำให้บ้าน
 ของท่านเกิดความร่มเย็น

- พิธีกร

เมื่อทุก ๆ บ้านมีความร่มเย็น หมู่บ้านก็จะเกิด
 ความร่มเย็นไปทั่ว และก็จะส่งผลต่อเนื่องไปจนถึง
 ระดับประเทศ

ฝนตกแล้ว มาปลุกต้นไม้กันดีกว่านะคะ.

รายการน้ำใสใบเขียว

ภูเขาคือแผ่นดินที่เป็นเนินสูงชันจากพื้นที่ราบต่ำโดยรอบ ๆ มีความลาดชันสูงเกิน ๓๐๐ เมตรขึ้นไป การเกิดของภูเขาในประเทศไทยส่วนใหญ่เกิดจาก

๑. การยกตัวของแผ่นดิน เมื่อแผ่นดินถูกบีบอัดจากแรงภายในโลก จะทำให้บางส่วนนูนขึ้นและบางส่วนยุบลง ส่วนที่นูนขึ้นมาขึ้นนี้จะกลายเป็นภูเขา การเกิดภูเขาในลักษณะนี้มีโดยทั่วไป จนเกิดเป็นแนวเป็นเทือกใหญ่

๒. เกิดจากการชะล้างของธรรมชาติ เมื่อแผ่นดินถูกยกตัวขึ้นจากน้ำทะเล ธรรมชาติทำลายแผ่นดินในส่วนนั้นช้า ๆ ชั้นหินก็จะถูกชะล้างจนถึงชั้นที่แข็งกว่าชั้นอื่น ๆ ซึ่งเป็นเหมือนแผ่นคอนกรีตราบหน้าป้องกันการถูกทำลาย ทำให้เกิดเป็นภูเขามียอดเป็นที่ราบเหมือนหน้าโต๊ะ อย่างที่เราเห็นกันอย่างทั่วไปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภูเขามียอดที่ขรุขระภูมิอากาศของท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนที่เป็นแนวเทือกเขาสูงและสูง เทือกเขาเหล่านี้จะเป็นกำแพงธรรมชาติกั้นเมฆฝนที่ได้รับจากลมทะเล ทั้งเป็นบริเวณที่มีฝนตกสม่ำเสมอ ทำให้พื้นที่นั้นอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ แต่ตรงกันข้ามด้านหลังเทือกเขายังมีผืนป่าแห้งแล้งจนเป็นทะเลทรายได้

บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมอันสวยงามบนยอดเขา เป็นสิ่งที่น่าสัมผัสอย่างยิ่ง ผู้คนจะขึ้นไปเที่ยว พักผ่อนและค้างแรมกัน เช่นที่เขาใหญ่ จ.นครราชสีมา

ปัจจุบันภูเขาหลายลูกได้ถูกทำลายลง เพื่อนำเอาหินมาใช้ในการพัฒนาต่าง ๆ ทำให้เราต้องสูญเสียป่าไม้ ต้นน้ำลำธารและสัตว์ป่าเป็นจำนวนมาก ด้วยความสำคัญหลาย ๆ ด้านนี้

รายการพืชที่สิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 16

นี่คือภารกิจของชาวศิลาแลง อ. ปวน จ. น่าน มาจากตัวแทนของแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๓ คนร่วมกันเป็นคณะกรรมการตรวจป่าของตำบล ซึ่งจะออกปฏิบัติงานตรวจการตัดไม้ทำลายป่าเดือนละ ๒ ครั้ง หรือที่ประธานสภาตำบลเห็นสมควร

การออกทำการตรวจป่า จะทำเป็น ๒ สาย คณะกรรมการตรวจป่าจะได้รับการคุ้มครอง ในขณะที่ออกปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง และถ้าใครมีเหตุอันตรายถึงแก่ชีวิต ทางสภาตำบลก็จะจัดเงินสงเคราะห์ให้แก่ครอบครัว เป็นจำนวนเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท

จากการที่มีการตรวจป่าอย่างจริงจัง ทำให้สภาพป่าไม้ของ ต. ศิลาแลง คงความอุดมสมบูรณ์เสมอมา หมู่บ้านต่าง ๆ มีน้ำเพียงพอต่อการทำไร่ทำนา มีน้ำเพียงพอการบริโภค ไม้ดอกซาก ไม้แห้งแล้ง ชาวบ้านต่างเชื่อมั่นว่าเป็นเพราะการรักษาป่าไม้ไม่ให้ถูกทำลายนั่นเอง

(สัมภาษณ์ชาวบ้านตำบลศิลาแลง)

และเพื่อให้การรักษาป่าได้ผลสูงสุด สภาตำบลจึงได้ร่างระเบียบว่าด้วยการรักษาป่าไม้ของตำบลขึ้น ทั้งนี้เพื่อรวบรวมระเบียบข้อตกลงและวิธีการต่าง ๆ ในการรักษาป่าไม้ของตำบลไว้เป็นแนวในการปฏิบัติ จากระเบียบนี้ราษฎรในพื้นที่ตำบลศิลาแลงทุกคน มีสิทธิ์ที่จะใช้ไม้ปลูกสร้างบ้านเรือนของตนเอง

(สัมภาษณ์ประธานสภาตำบลศิลาแลง)

และในระเบียบดังกล่าวมีการปรับผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบของตำบลอีกด้วย ผู้ที่ตัดไม้ไปแล้วต้องปลูกต้นไม้ทดแทน ๕ ต้นต่อการตัดไม้ ๑ ต้น

ด้วยความรักและความหวงแหนป่าอย่างดีของทุกคน จึงทำให้ยังมีป่าหลงเหลืออยู่ที่ตำบลศิลาแลงอย่างทุกวันนี้

จึงได้มีการอนุรักษ์เขา โดยจัดเป็นเขตอุทยาน วนอุทยาน ป่าสงวน และเขตคุ้มครองสัตว์ป่า แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองเขาและธรรมชาติบนภูเขาให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์โดยทั่วถึงได้ จึงควรที่จะมีองค์กรหนึ่งเข้ามารับผิดชอบอนุรักษ์เขาโดยตรง เพราะเขาเป็นเสมือนแม่ผู้ให้กำเนิดชีวิตน้อยใหญ่ ให้ที่พักพิง ให้อาหารตลอดจนความร่มเย็นร่มเอนมา

หากเราต้องสูญเสียเขาต่อไปเรื่อย ๆ นั้นย่อมแสดงว่า เราได้สูญเสียชีวิตทุกชีวิตบนภูเขาไปแล้ว ด้วยน้ำมือของมนุษย์ผู้อยู่บนพื้นดินเบื้องล่างนั่นเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการสิ่งแวดลอมไทย

63 ๒๕๓๖:๑๒ สุขุมวิท 101 บางจาก กรุงเทพฯ

กรุณาสง

บทสารคดีสิ่งแวดลอมไทย

ตอน ป่าตะวันออก

โลโก้ ปตท.

พระอาทิตย์ขึ้นที่สถานีวิทยุสมัครปากระเบียงเทรา

รูปเปอร์ "เสนอ"

"สิ่งแวดลอมไทย"

"ตอน"

"ป่าตะวันออก"

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2

นกป่าร้อง
น้ำค้างหยก
ระทมสูง

น้ำค้างหยกลงจากหลังคาจาก

ดองชอก ระทม ก/ช

สโลโมชั่น ผู้คนเคลื่อนไหวเหมือนลาตัว

สโลโมชั่น ถนนกรุงเทพฯแออัด

เราที่นอนขึ้นมาตอนเช้า
พร้อมกับเสียงร้องของนกป่า (เสียงร้องของนกป่า)
และเสียงน้ำค้างหยกลงจากหลังคาจากของระทม
ซึ่งมีความสูงพอ ๆ กับหอสองสิ่ว
สำเนียงที่ไถ่ยืนก่อนระลึบทว่า ต่างจากที่ซึ่งเรามาจากมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน้าที่ของเราคืออะไร แสงหาคำตอบว่า
การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าเป็นความจริงได้หรือไม่ ? เพราะเหตุไ
จึงยังทำไม่ได้ ? และทำอย่างไรจึงจะทำได้ ?

ข่าวขงถล่มที่กระสุน

ทีลคาวน นสท.

โคลสอ๊ห นสพ.

เปิดทน. ป่ารอยทออำมายังหน้าแรก

คำปรารภ

นำคำขยค

ภาพนกดป่า 1

ภาพนกดป่า 2

ภาพนกดป่า 3

เหตุการณ์โศกสลดที่บ้านกระสุน อ่างทอง จ.อ่างทอง จังหวัดนครราชสีมา
ราช เมื่อปลายปี 2531 นำมาซึ่งการออกพระราชกำหนดยกเลิก
สัมปทานการทำไม้ทั่วประเทศ 301 แปลง ภายใต้งานหมายที่จะ
ปกป้องป่าไม้ให้คงอยู่เป็นมรดกของชาติ

แก่ 2 ปี 8 เดือนที่ผ่านมา
รายงานจากหน่วยงานป่าไม้เกือบทุกภูมิภาคทั่วประเทศระบุ
ชัดเจนนว่า

พื้นที่ป่าที่สูญหายไปในช่วง 2 ปีมานี้ มีอัตราสูงกว่าสัมปทาน
เกือบ 2 เท่า

การปิดป่าโดยเนื้อแท้เสมือนเป็นการเปิดป่าให้ นายทุน ผู้มีอิทธิพล
นักการเมือง ชาวบ้าน เข้าไปทำลายป่าในรูปของการทำไม้เดือน
ก้วยกระบวนกาที่ซับซ้อนและมากก้วยกลยุทธ -

อย่าง เป็นสำเป็นสันจนถถึง 36 จังหวัด มีมูลค่าโดยเฉลี่ยถึงปีละ
ไม่ต่ำกว่า 5,000 ล้านบาท เป็นรายการที่รัฐไม่ได้อำ
หรือคาภาคกลางทาง ๆ ก้วย

แต่ รายงานของกรมป่าไม้ระบุว่า
ณ ป่ารอยทอ 5 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงใต้มีการอนุรักษ์ป่าจนเป็น
ผลสำเรีจ

จากเดิมที่ป่าแห่งนี้เคยถูกบุทำลายจนยับเยิน เป็นมากอน
สมควรวเฒนแหรข้อมูลและเรื่องราว ให้เป็นเปียงอย่างในการ
อนุรักษ์ป่าอื่น ๆ สืบทอไป

เราจึงมาที่นี้

มีหลักฐานว่า
ป่าแห่งนี้มีนกขุนทองและไก่ฟ้าหางดอมมากที่สุดในประเทศ
และมีนกต่างพันธุ์อาศัยอยู่รวมกันถึง 250 ชนิดเป็นอย่างต่ำ

4 -

แพนห้องฟ้า หิวเขา ชายป่าและลำคลอง
มองจากกระเบื้องบ้าน
ลำคลองถนนเขา

จากกระเบื้องบ้าน แสงแตกออกของวันใหม่เบิกเผยภาพของ
ป่า ถนนสารคาม ที่ หลงเหลืออยู่
กลุ่มหมอกบอกว่า ที่นี้ยังคงมีความชุ่มชื้น
ถึง เมื่อคืนฝนจะไม่ตก ความอุดมสมบูรณ์ก็ยังคงอยู่

ลำคลองที่ ไหลมาทางตะวันออกของสถานีวิทยุสัทวี่ปะละเชิงเทรา
สายนี้มีชื่อว่า คลองระบม ปราณ ไหลมาจากเขาตะกรุม
ซึ่งจะเป็นเป้าหมายของการเดินทางในเวลานี้

มีหลักฐานว่า

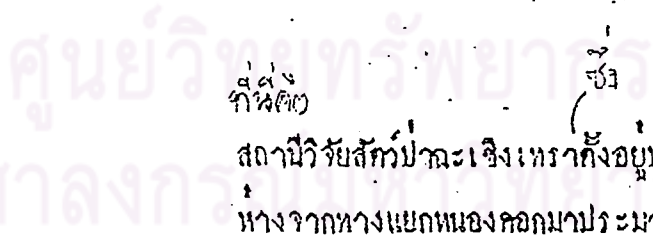
ชุมชน กร่วมองจากภายนอก

พิภพแม่ครัวใจดี
(เสียงที่คุยห่ากับข้าว)

ที่คุยห่ากับข้าว
โคลสอ๊พ งานที่คุยห่าอย่างขมิขมัน

อุกสาที่กินแต่ เขา เพื่อทำข้าว เขาและข้าวขอให้เราสำหรับมือกลางวัน
ทั้ง ๆ ที่เราเป็นเพียงแขกแปลกหน้าที่รู้ ๆ ก็เผลอเข้ามาโดยไม่รู้
บอกกล่าว

คุณภิกษิตถอย โหระวีลออกจากที่จอก

สถานีวิทยุสัทวี่ปะละเชิงเทรากิ่งอยู่บนที่เนินข้างถนนสายความมั่นคง
ห่างจากทางแยกหนองคอกมาประมาณ 20 กิโลเมตร อยู่ในอำเภอ
สนามชัยเชก ซึ่งเก็บบริเวณรอยกอรระหว่างจังหวัดละเชิงเทรา
และจังหวัดปราจีนบุรี

ภาพถ่ายทางอากาศ ป่ารอยต่อ
จากกรมป่าไม้
ภาพถ่ายทางอากาศแสดงหินฉิวของแม่น้ำ
ที่มีลักษณะคล้ายลูกคลื่น
แพนแนว เขาบรรทัด

ป่าผืนนี้เป็นส่วนหนึ่งของเขตกเขาฉิวบุรีที่พาดเป็นแนวทวงกลาง
ภาคตะวันออกของประเทศไทย
เป็นต้นกำเนิดของลำน้ำหลายสาย

5 -

แผนที่แนบจากบรรษัทข้ามชาติไทย
ไปยังลาว ไทย ก/ช
สิทธิ์การนำความลับที่ไหลลงลาว ไทย แผนที่
แนบรายละเอียดและสำเนาเท่าที่หาภาพได้

ที่ไหลลงลาว ไทยทางถนนในของภาค

แนบข้างปะกง

ทั้งยังมีแนบข้างปะกง ซึ่งมีต้นน้ำคือหิว เขาสนัก้าแห่ง
ที่กั้นระหว่างภาคตะวันออกกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ก/ช

สิทธิ์การนำจากหิว เขาสนัก้าแห่งความแม่น้ำ
ปรานบุรี นครนายกมาลงลาว ไทย ก/ช
ที่ราบทางตอนบนของภาค

ไหลมาภาคนี้ไปลงลาว ไทยอีกหลาย

ในภาคตะวันออกมีที่ราบสำคัญ 2 แห่งคือ ที่ราบทางตอนบนของภาค

ความเจริญทางอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในที่ราบ
ชายฝั่งภาคตะวันออก

และที่ราบบริเวณชายฝั่งทะเล
ซึ่งบริเวณนี้ถูกกำหนดโดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจ -
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และ 7 ให้เป็นที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึก
และนิคมอุตสาหกรรมแห่งใหม่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก
เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี และ
อุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชาติไทย
ให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ต่อไป

มองมุมสูง เห็นรถไฟวิ่งอยู่บน โป้นบน เส้นทาง
ที่มุ่งสู่เขาตะกรับ
เจ้าหน้าที่ป่าไม้ถ่ายรูป

คุณกิติ: กิติศึกษานนท์ ดูรอยหัวหน้าสถานีวิทยุสัทพ์พะระเจียงเทระ
เป็นดูเขา เราออกไปชมสถานีวิทยุรถไฟของกรมป่าไม้ อากาศที่
ทุ่งบ้านกระบะค่อนข้างร้อนที่วิ่งอยู่บนเส้นทางสายความมั่นคง ตอนสาย
ของวันนั้นสกปรกขึ้นมาก หลังจากนั่งรถมา ได้สักพักหนึ่ง คุณกิติก็หยุดรถ
ครั้งแรก เพื่อจะให้เราดูภาพเขาตะกรับทั้งคู่ จากจุดชมวิวข้างถนน

— ภาพจากภายนอกจุดกิติหยุดรถกรุง
ธมวี

6 -

บอกเขาจะกรูบ

^{เจ๊}
เขาจะกรูบ บอกเขาที่สูงที่สุดในที่นั่น เป็นแหล่งกันน้ำล้าธารที่
สำคัญที่สุด ทั้งยังคงเป็นบริเวณที่มีสภาพป่า
สมบูรณ์อยู่ ครั้งหนึ่งเคยถูกทะเลยทอกล้างจนมีการทำลายบุกรุก
มากขึ้นเรื่อย ๆ

แต่ปัจจุบันเป็นบริเวณที่กำลังจะถูกประกาศให้เป็นส่วนหนึ่งของ
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เราอาจดูในภายในสิ้นปีนี้
ภูเขาถูกไม้ล้มทับ ซึ่งเล้าลือกันว่าบริสุทธิ์ และคงามยิ่ง

ภาพถ่ายจากบนรถ เน้นสองข้างทาง

^{ถนน}
สองข้างทางดูรังซึ่งแยกจากเส้นทางสายความมั่นคง
เต็มไปทั่วร่องรอยที่แสดงว่าป่าแห่งนี้เคยถูกทำลายอย่าง
รุนแรงมากจน เส้นทางนี้ตามอ่างเก็บน้ำพรกตะหนุ 2 และ
หมู่บ้านโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาคกรวจ โพนสวรรค์

หมู่บ้านป่าไม้
ชาวบ้าน

สำนักสงฆ์

ไปสิ้นสุดที่สำนักสงฆ์มีรายป่า แม้ชื่ชรา รูปหนึ่งบอกว่า
ชาวบ้านที่ไล่หากันมาก กองสากันเข้า ไปหางานทำในเมืองหมก
เราสงสัยเถกว่าไม่มีการหักทลายปราศรัยกับระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้
กับคนในสำนักสงฆ์

เส้นทางขึ้นน้ำตก

เส้นทางเกินเท่าข้ามค้ำซาวหลังสำนักสงฆ์เข้าป่ามุ่งขึ้นสู่หน้าตก
คอนข้างจะลำบากสำหรับคนที่ขึ้นกับการเกินบนถนนคอนกรีต

ฝน

และก่อนจะถึงจุดชมหน้าตก ฝนก็ลงหนัก
เราจึงหักหลบฝนและกินข้าวกลางวันกันที่โคกโตรกหิน แต่เมื่อท้องอิ่ม
แล้ว ฝนก็ยังไม่มีที่ท่าว่าจะหยุด เราจึงรออยู่ต่อไปอย่างเวียกพลอน
ภายใต้เงาหินที่เย็นยะเยือก เมื่อมองออกไป เห็นสายฝนแห่งป่า
ตะวันออกไปรยปรายลงสู่ต้นไม้ไม้จนเปียกชุ่มไปทั่ว

หยุดพักที่โคกโตรกหิน

ฝน

เรื่องราวเร่า-ๆ ของป่าแห่งนี้เคยได้ยินกันทั้งมา ก็ค่อย ๆ ยุบสิ้นใน
ความคิดสักหนึ่งทีละน้อย

หน้า 7

(เลี้ยงออฟฟิศ คนทอนวีเข้ามา ก่อน ก.ช. ออกไป)
 เมื่อประมาณ 50 ปีมาแล้ว กลุ่มหอการค้าไทยที่ไม่ซื้อขาย
 และสินค้าอื่น ๆ จากประเทศกัมพูชา จะท่องเที่ยวผ่านทางแม่น้ำแห่งนี้
 โดยเริ่มเข้าป่าที่ถนนสารคาม บ้านวังน้ำเย็น คลองหาค แล้วจึง
 เข้าขายแกมกัมพูชา รวมแล้วใช้เวลาเกือบครึ่งกว่าจะพบป่า
 เล่ากันว่าในขณะนั้นป่ามีสภาพสมบูรณ์มาก มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นเบียดเสียด
 กันอย่างหนาแน่น

จนเห็นคืนแหมจะไม่ส่องแสงแดด

สัตว์ป่าก็ชุมชุม พวกกวางหายาก เช่น ละมั่ง และสมัน ก็เคย
 มีคนพบเห็นกันอยู่เสมอ

และในลำน้ำยังมีจระเข้ และกะโหลกหมีต่าง ๆ อาศัยอยู่มากมาย
 ในยามค่ำคืน กองคาราวานของจิวเวรยามมองกันสัตว์ร้ายอย่าง
 เขมวาก

สัมภาษณ์ บพ. วิบูลย์

"... ผมจะเริ่มเก็บป่านี้ราว ๆ ปี 2500 ในช่วงนั้นยังไม่มีใครบุก
 เข้ามาเพื่อจะทำลายมันให้อยู่ในสภาพเขี้ยวโง้ง เหมือนกับในปัจจุบัน
 นี้มากนัก เพราะว่าชาวบ้านจะเข้ามาทางเป็นหย่อม ๆ เล็กน้อย
 เพื่อจะมาหยอกข้าวเอาไว้นิน หรือบางคนก็มาปลูกพวกข้าวโพด แกลง
 เอาไว้สำหรับเวลา... หนานาเนี่ยจะไถมีอาหารกิน... ขณะที่เราหยอก
 ข้าวไรเนี่ยมันก็มีข้างป่าลงมากินข้าวของเรา... ถ้าเราทำกระท่อมไว้
 ... โดยใช้จากมุงหลังคา... ข้างก็จะรื้อหลังคาภิหมก... หอซัก 5 โมงเย็น
 ตะวันจะมืด เริ่มมองไม่เห็นแสงแล้ว... เสือก็จะออกมาเดินตามทางที่คน
 ใช้กินกิกกอกัน รอยเสือแต่ละรอยก็ใหญ่ ๆ ... กลางคืนก็จะออกมา
 ร้องไล่ ออกมาไล่ข้างกระท่อม ไล่เราเลยนะฮะ บางทีร้องห่างจาก
 ที่เรายืนเพียงวาสดงวาเท่านั้นเอง... ปลาสมันต์ตอนไม่เหมือนปลาสมันต์
 มีจุดชุมมากขนาดเข้าไปในไซแล้วไซแตก ปลายังไม่ออก ทำให้เรา

หน้า 8

บท วิบูลย์

ทำให้เรามีอาหารเหลือเฟือ หาง่าย... ข้าเข้าเฝ้า... เค้าบอกให้...
 พุงข้าและท่าพริก ไร่คอบแล้วกัน... เงินผมก็จะไปเป็นเก็บไปซั๊กหัก กลับ
 มากี่จะมีเนื้อสัตว์มาให้แดงกินได้ อาจจะเป็นกระเจง อาจจะเป็นนก
 เป้า... สมัยก่อนเฝ้ามันเก็บไปด้วยความอุดมสมบูรณ์มากมาย คนนี้แทบ
 จะไม่ท้องใช้เงินซื้ออะไรเลย..."

บรรยาย

(เสียงเอฟเฟค เสียงระเบิด)

สาเหตุใหญ่ของการทำลายป่าเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2510 เมื่อสงคราม
 เวียดนามอุบัติขึ้น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ร่วมกับรัฐบาลไทย กักตุน
 จากทำเรือสั๊กหีบ และสนามบินอู่ตะเภา บ้านป่าพนมสารคามทางตอน
 เหนือ ไปยังฐานทัพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ถนนสายจรู๋

ทำให้มีการเข้าไปตั้งชุมชนกลางป่า

ที่ถูกสมบรูณ์สองข้างทาง

ถึงในปี พ.ศ. 2511 ได้มีการกักตุนเพิ่มทางตะวันออกเฉียงของป่า

หมู่บ้านขนาดเล็กกลางป่ากลายเป็นกิ่งอำเภอ และเป็นอำเภอในที่สุด
 เมื่อรัฐบาลมีนโยบายให้ทำไม้ทั่วประเทศ ได้มีการทำไม้ถึง 8 ป่า
 - โครงการในบริเวณป่าพนมสารคามที่เหลืออยู่ โดยที่แต่ละสัมปทานมี
 อายุ 30 ปี

ไม่มีค่าธรรมเนียมศาลถูกดำเนินคดีเข้าโรงเลี้ยง

กลายเป็น

เส้นทางสายน้อย ๆ ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกให้คุณเข้าไปแนวทาง
จับจองที่ดินในป่า

ค่าเล่าเรียนถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าพจนสารคามจากปากต่อปาก
และการที่รัฐบาลส่งเสริมให้มีการส่งออกพืชไร่ โดยเฉพาะมันสำปะหลัง

เป็นตัวเรียกให้มักแสวงโชคชะตาอีสานพากันอพยพเข้ามาตั้งชุมชน
หนาแน่นยิ่งขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง บ้างเข้าไปเพื่อถางป่าเอง
บ้างซื้อที่ดินต่อจากคนอื่น

และบ้างก็ซื้อป่าจากผู้ถือสิทธิหลายคนที่รับซื้อขาย

ถึงเมื่อรัฐบาลมีมติขณัดให้

ราษฎรที่บุกรุกครอบครองที่ดินป่าสงวนแห่งชาติก่อนปี พ.ศ. 2518

ทำกินในป่าสงวนแห่งชาติถือไปได้

ทุกคนก็มักจะอ้างว่าบุกรุกเข้ามาก่อนปี พ.ศ. 2518 ซึ่งการตรวจ
สอบทำได้ยาก

ค่าไร่ข้าว โทษที่ป่าหินงาม

ของชาวไร่ในป่าสงวน

คำสั่งของกองทัพอากาศที่ในท-ท

รอยต่อ

ต่อมาเมื่อมีการขายคอมมิวนิสต์อาศัยที่เห็นบางส่วนเป็นฐานปฏิบัติการ

ป่าพจนสารคามกลายเป็นที่ถูกขนานตัวของผู้ร้ายที่หลบหนี

ตำรวจ ทั้งยังมี ผู้ถือสิทธิและกลุ่มผลประโยชน์เข้าไปแสวง

หาผลประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กองทัพอากาศที่หนึ่งจึงได้ออกประกาศ

กำหนดให้พื้นที่ส่วนใหญ่ของป่า และป่ารอบ

นอกบางแห่งเป็นป่าปิด หรือเขตหวงห้ามบุคคลทั่วไปอยู่อาศัย

ความเมตตาถูกหัวเราะที่หมู่บ้านคนอีสาน

แทนหลังจากประกาศเป็นเขตหวงห้าม การบุกรุกทำลายป่า

กลับรุนแรงยิ่งขึ้น

สมแก่นิ่งอินที่ชาวม้าน

เนื่องจากกองทัพภาคที่ ๑ มีภาวะกิจ

ที่ชายแดนกับกัมพูชา

ชาวม้านผู้ชาย

จึง ไม่มีกำลังเพียงพอที่จะรักษาป่าอินนี้ได้อย่างทั่วถึง

แผนที่แสดงขอบเขตป่าปี 2514

เมื่อปี พ.ศ. 2514 พื้นที่ป่าอินนี้คิดเป็นร้อยละ 58.14 ของพื้นที่ทั่วทั้งภาค

ภาพแสดงสถิติพ.ท. ป่าที่ลดลง

เคยมีการคาดคะเนว่า ป่าพนมสวรคามจะหมดไปภายในเวลา 7 ปี นับแต่ปี พ.ศ. 2524 แสดงว่าอัตราการทำลายในสมัยนั้นรุนแรงมาก และหากที่ระบ่งกันแก้ไข

ภาพขวาน้ำท่วม

การที่พื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็วมีผลกระทบตอสภาพแวดล้อมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาหน้าท่วมในปี พ.ศ. 2526 พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2533 ในบริเวณท้องที่จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา

น้ำบางปะกง

และยังก่อให้เกิดน้ำเค็มในแม่น้ำบางปะกงในหน้าแล้ง อันเนื่องมาจากปริมาณน้ำจืดที่ไหลมาจากต้นน้ำลดลงตามปริมาณป่าที่ลดลง ทำให้แรงดันของน้ำจืด ไม่เพียงพอที่จะขับเคลื่อนให้น้ำทะเลลง ไปอยู่ที่ปากน้ำได้ น้ำทะเลจากปากน้ำจึง ไหลย้อนขึ้นไปที่ทางต้นน้ำ

เขต กรมชลประทานสองฟากฝั่งแม่น้ำ

ทำให้เกิดความเสียหายตอที่ชลประทานสองฟากฝั่งแม่น้ำลำคลองบริเวณนั้นเป็นอย่างมาก นอกจากนี้บางปียังเกิดความแห้งแล้ง ฝนทิ้งช่วง และอุณหภูมิของอากาศก็สูงขึ้น เป็นต้น

เพราะ ๘- ที่ลึกลงกว่าจะโตจากป่าไม้

ปี พ.ศ. 2532 พื้นที่ป่าภาคตะวันออกลดเหลือร้อยละ 20.58 ของพื้นที่ทั่วทั้งภาค

ส่วนป่าพนมสวร คามนั้นถูกทำลายจน ลึกลงจะ ไม่นานแล้ว เป็นเสียไปหมด

แผนจากป่ามายังน้ำตก เขาตะกรุม

ภาพสทาคิด น้ำตก

น้ำตกอีกซอก

หิลท์คาน้ำน้ำตก

ภาพแทนสายทาคมมองสำรวจป่า

เขาตะกรุม

ฝนซา ทำสว่าง แดกน่ายที่กองดินป่าสองแสงระยิบระยับ
เมื่อคลื่นออกมาจากที่ซ่อน เราพบน้ำตกเขาตะกรุมในอริยามถ
ห่งของามที่สุดในรอบปี

นี่เป็นเพียงเสี้ยวหนึ่งของน้ำที่ไหล ไปรวมกับแม่น้ำบางปะกง
อะไรเป็นเหตุให้ลำน้ำที่ยังคงความสมบูรณ์อยู่ใ
คำตอบก็คือ ในระยะที่มีการทำลายอย่างรุนแรงนั้น
ก็ให้มีการเคลื่อนไหว เพื่อที่จะอนุรักษ์ป่าแห่งนี้ไว้ด้วย

ในระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2529
นายไพโรจน์ สุวรรณกร ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นรองอธิบดี
กรมป่าไม้ฝ่ายปราบปราม ได้จัดให้มีสภานักวิชาการ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ 6 คน เข้าไปสำรวจทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า
และประชากรในบริเวณป่ารอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออก
เดือนกันยายน พ.ศ. 2529 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่ง
ให้กรมป่าไม้ทำการสำรวจป่าบริเวณเขาตะกรุม เพื่อเตรียมประกาศ
จัดตั้งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และผลการสำรวจสรุปว่า พื้นที่ป่า
ดังกล่าวมีสภาพอุดมสมบูรณ์ มีภูมิประเทศที่สวยงาม และมีสัตว์ป่า
ชุกชุม สมควรประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าต่อไป

ในปีพ.ศ 2530 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็ได้มีคำสั่ง จัดตั้งกอง -
อำนวยการศูนย์พิทักษ์ป่ารอยต่อ 5 จังหวัดขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ 2532
กรมป่าไม้ได้จัดตั้งสำนักงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
ในพื้นที่ป่ารอยต่อ 5 จังหวัดขึ้น โดยให้นายมงคล พิณนุกัญธุ์ หัวหน้า
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เป็นหัวหน้าสำนักงานโครงการ
โครงการนี้มีระยะเวลา 5 ปี เพื่อดำเนินการตั้งหน่วยพิทักษ์ป่าขึ้น 10
หน่วย ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อฟื้นฟูสภาพป่า
กำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซึ่งใน
การนี้ได้

เขียนที่ตึกกสิกรรมให้ เห็นจากภาพฉาย

การเขียน

เสนอให้ผนวกพื้นที่ป่ารอยต่อ 5 จังหวัด ส่วนที่อยู่นอก
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ให้เป็นส่วนหนึ่งของเขตรักษา

11. -

พันธุศัพท์ป่า ภายในปี พ.ศ 2534 นี้

และเนื่องจากผู้มีสิทธิพลได้ไปชักนำราษฎรจากภาคอีสาน ให้เข้าไปบุกรุก หรือ ชื้อพื้นที่ป่า และได้ใช้ราษฎรเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการครอบงำบริหารราชการ

ทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้จึงเสนอให้ขอพรราษฎรออกจากป่านี้ เพื่อหยุดยั้งชนวนการที่อยู่เบื้องหลัง

จากท่าทีที่เอาจริงของร้อยตรีถิทธิ ประทุมแก้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา และพลเอกหาญ สีนานนท์ รัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น ทำให้ผู้มีสิทธิพลคอย ๆ ถอนตัวออกไป จนกรมป่าไม้สามารถขอพรราษฎรออกจากพื้นที่ได้ในที่สุด

ผู้คนฝ่ายน้ำขึ้น

ตอนเย็นวันนั้น ชาวลับจากน้ำตก ลูกก๊กก็หยุดรถที่ฝายน้ำ เพราะ มีกิจกรรมของชาวบ้านที่ดูแปลกตาไป
เช่นหาในอูซึ่งเป็นอุปสรรคของเราที่ในป่าเมื่อบายนี้ ทำให้มีน้ำขึ้นฝาย และชาวบ้านก็กลับทูลงขึ้นมีสิ่วกษาขึ้นอย่างน่าอัศจรรย์
นี่คือแหล่งน้ำอีกแห่งหนึ่งซึ่งหล่อเลี้ยงหมู่บ้านใหม่ที่ทางราชการเป็นผู้จัดตั้ง และย้ายให้พวกเขามาอยู่อาศัยและทำกิน
น้ำใหม่ที่ฝาย ทำให้คนหาปลาตกตก
เด็ก ๆ ทั้งหมดจะเล่นแบบใหม่ที่แสนจะสนุกที่นั่น
คนชายกับชาวก็ไล่โอกาสว่างรถ ล้างกะถั่วและซักผ้าไปช่วย
การจัดตั้งหมู่บ้านที่มีความสุขอาจไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ ที่จะหาสำเร็จ
ได้ในระยะเวลาสั้น ๆ
แกชวามันก็จำเป็นที่จะต้องเข้าใจช่วยว่า...จะคง ไม่มีใครทำลายป่า
อีกต่อไป

ป่าตะวันออก 12 -

ช่วงสุดท้ายของฤดูฝนในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2534

เรามุ่งไปยังเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ซึ่งเปรียบทั้งหัวใจ
ของป่ารอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออก

ในเบื้องต้น เสียงสะท้อนจากรอบ ๆ พื้นที่ที่เราไปถึงมา อาจช่วยสรุป
ใจความสำคัญของเรื่องนี้ได้

(สัมภาษณ์ นายมงคล หิมนต์พันธุ์ ผู้ตรวจการป่าไม้ เรื่อง การอพยพราษฎร)

(สัมภาษณ์ นายประกอบ ทองเต็ม หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าหุยมะลิ)

ถนนขาด เราไปไม่ถึงมือของ

แค่ได้นอนที่หน่วยพิทักษ์ป่าหุยมะลิ

ที่นั่นก็เจอกับสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ของป่าทงคิมทีี่เสียงมาก มันมาขโมยกับข้าวของ
เรากาย

(สัมภาษณ์ นายพงษ์ศักดิ์ พลเสนา หัวหน้าสถานีวิจัยสัตว์ป่าละเมาะ
เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพ ความสำคัญของป่าที่นี้ในฐานะเป็นป่า
ชุ่มน้ำ และงานอนุรักษ์และฟื้นฟู เสรีสินหรือยัง ?)

เราใช้เวลาในวันสุดท้ายกับชาวบ้านที่ถูกอพยพมาอยู่ในหมู่บ้านที่ทางราชการจัดไว้
และพวกเขาคอบคคำถามของเราที่ว่า "อยู่เย็นเป็นสุขก็หรือ ?"
ก็ตอบไปนี้

(สัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวบ้านในโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ)

(สัมภาษณ์ ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม เรื่อง วนเกษตร)

ชีวิตในที่นี้เขากลับรอยต่อ 5 จังหวัด เพียง 5 วันของเรา เทียบกับการ
มัจจุภัยของคนในที่นี้ไม่ได้เลย

ประสบการณ์ของเราล้วนเกินกว่าจะชี้ขาดคำถามที่ไต่ถามไว้แค่นั้น
อย่างไรก็ตาม หากลองพิจารณาป่าไม้ ไก่ภูเขาแล้วสรุปถึงความสำคัญของ

ป่าตะวันออก 13 -

การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำทั้งนี้

(สัมภาษณ์ นายทิวา สรรพกิจ อธิบดีกรมป่าไม้)

2 ปี 8 เดือนที่ผ่านมา เราพูดถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติกันมากอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

แต่คำพูดเหล่านั้น ไม่มีผลในทางปฏิบัติ

การทำลายป่าทั่วประเทศด้วยรุนแรงยิ่งกว่าเดิมเกือบ 2 เท่า

หนทางแห่งชัยชนะในการอนุรักษ์ป่าพจนมสารคามให้ฟื้นคืนชีพ จึง เป็นดัง ไรไฟที่

จุกประกายให้กับความหวังของเราอีกครั้งหนึ่ง

หากทุกฝ่ายกลมเกลียวกัน สักวันในอนาคตอันใกล้ เราจะได้เห็นความสุขุม - สมบูรณ์กลมกลืนกันของธรรมชาติกลับขึ้นมาได้

เพื่อที่คนจะได้อยู่ร่วมกันกับสัตว์ และต้นไม้ใบหญ้าที่ไม่จำเป็นจะต้องเบียดเบียนซึ่งกันและกัน

เพื่อที่ทั้ง เกษกรกรวมและอุตสาหกรรม จะได้รับการเกื้อกูลจากธรรมชาติ

และเพื่อที่จะรักษาสมบัติอันล้ำค่านี้ไว้ ให้คนรุ่นลูกรุ่นหลานได้ใช้ประโยชน์ และชื่นชมสืบไป .

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<p>0.00 ภาพเฟด ผืนป่าอินทนนท์มุมกว้าง</p>	<p>0.00 ภาพเฟด</p>	<p>(บรรยากาศป่า / เสียงนกไกล ๆ)</p>
<p><u>บรรยาย</u> ป่าดึกดำบรรพ์ ลำธารในป่า</p>	<p>0.33</p>	<p>เป็นเวลานานนับล้าน ๆ ปี ที่ป่าผืนนี้สั่งสมความอุดมสมบูรณ์ เสมือนฟองน้ำธรรมชาติซับน้ำไว้ เพื่อให้กำเนิดต้นน้ำลำธารน้อยใหญ่ หลายร้อยสาย ซึ่งล้วนไหลลงไปสร้างความบริสุทธิ์แก่น้ำป่า (เสียงน้ำในลำธารไหลแรง / ดนตรี) (เสียงนกร้องชัด ๆ)</p>
<p>นกในดงกุหลาบพันปี เหือกดอยอินทนนท์ สภาพป่าแม่ท๊ิบ</p>	<p>1.24</p>	<p>นกในถิ่นหนาวนานาพันธุ์ที่มาชุมนุมกันที่นี่ เป็นดัชนีชี้ ความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าดึกดำบรรพ์แห่งดอยอินทนนท์ ซึ่งมี ความสูงถึง 2,565 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง นับได้ว่า สูงที่สุดในประเทศไทย จึงได้รับการขนานนามว่าเป็นหลังคาสยาม และเป็นป่าต้นน้ำชั้นหนึ่งของแผ่นดินเอเชียอาคเนย์ (ดนตรี / เสียงลมหนาว)</p>
<p>หุบ เรือนยอดแม่ท๊ิบ</p>	<p>1.58</p>	<p>เรือนยอดของป่าที่หนาท๊ิบ อันเกิดจากการแย่งกันเบียดตัว ขึ้นรับแสงแดด ได้กลายเป็นที่รองรับน้ำฝนไม่ให้ตกถึงพื้นดินเร็ว เกินไปนัก</p>

น้ำฝนในป่า

(เสียงฝน)

น้ำฝนหยดจาก เรือนยอด
ฝนหยดจาก เรือนยอด
น้ำไหลตามลำต้น
มอส, เฟิร์น เกาะต้นไม้

2.37

ความชุ่มฉ่ำจากสายฝนค่อย ๆ หยดลงมาทีละน้อย...
ทีละน้อย ให้โอกาสกับผืนดินได้มีเวลาซึมซับไว้ บางส่วนค่อย ๆ
ไหลลงตามลำต้นจนเปียกชุ่มอยู่ตลอด เกิดเป็นมอส เฟิร์น และ
ตะไคร่น้ำห่อหุ้มอยู่รอบลำต้น

3.06

ครั้นฝนตกลงมาอีก พืชเล็ก ๆ เหล่านี้ก็ยิ่งช่วยซับน้ำ
ไว้อีกชั้นหนึ่ง

ป่าดึกดำบรรพ์มีหมอก
ตาน้ำ
น้ำไหลจากชอกหิน
น้ำตกวชิรธาร

3.17

เนิ่นนาน เป็นล้านปี จึงกลายเป็นป่าดึกดำบรรพ์ที่โอบอุ้ม
ความชุ่มชื้นไว้ไม่เคยเหือดแห้ง เสมือนเป็นฟองน้ำธรรมชาติก้อนมหึมา
จุดกำเนิดของตาน้ำเล็ก ๆ ที่มีน้ำไหลซึมออกมาไม่สิ้นสุด จนแทบ
ไม่น่าเชื่อเลยว่า ในที่สุดจะกลายเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ เช่น
น้ำตกวชิรธารแห่งนี้

3.41

ชุมความรุนแรงน้ำตก

ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว นี่ก็เห็นเพียงธารสายหนึ่งในหลายร้อยสาย
ของขุนน้ำอินทนนท์อันยิ่งใหญ่เท่านั้น

(เสียงน้ำตก / คนตรี)

(เสียงลมแล้ง)

บรรยาย

ป่าเปลี่ยนสีมุมต่าง ๆ

4.37

เดือนมกราคม ป่าเปลี่ยนสีแดงแต้มผืนดอยอินทนนท์-
จนดูแปลกตา ส่งสัญญาณให้สรรพชีวิตรับรู้ ว่า ฤดูกาลแห่งความ
แห้งแล้งกลับมาเยือนผืนโลกอีกครั้ง

(เสียงลมแล้ง / เสียงน้ำตกแม่กลางยามแล้ง)

- น้ำตกแม่กลางยามแล้ง 5.00 แต่..ขุนน้ำอินทนนท์ไม่เคยเหือดแห้ง กระทั่งในยามแล้ง-ที่สุดของเดือนเมษายน น้ำตกแม่กลางลดความรุนแรงไปบ้าง แต่ก็-ยังไหลรินอยู่ท่ามกลางผืนป่าที่ปลิวใบร่วงหล่น จนเหลือเพียงลำต้นเปลือยเปล่า เพราะความแห้งแล้งของบรรยากาศโดยรอบ
- 5.20 วัฏจักรของอินทนนท์ยังดำรงอยู่ เช่นนี้ ทรายเท่าที่ป่าต้นกำเนิดของสายน้ำยังไม่ถูกทำลายไป

บรรยาย

- พระสถูปอินทนนท์ 5.40 พระสถูปองค์นี้ สงบนิ่งอยู่ ณ จุดสูงสุดของขุนน้ำอินทนนท์ เป็นอนุสรณ์สถานแห่งเจ้าชายองค์หนึ่ง ผู้ทรงปกป้องผืนป่าอันอุดมผืนนี้ไว้ให้เป็นมรดกตกทอดถึงอนุชนไทยและมนุษยชาติ

(คนตรีสะล้อซอซึง เพลงถวายหลังถ้ำ)

- ทิวทัศน์ดอยอินทนนท์ 6.03 ตำนานขุนน้ำอินทนนท์ จารึกชื่อ "ดอยอ่างกาหลวง" เป็นชื่อแรกที่ชาวล้านนาโบราณใช้ เรียกขานขุนดอยแห่งนี้

- 6.15 ด้วยเพราะบนยอดดอย มีแอ่งน้ำซับขนาดใหญ่ที่มีน้ำขัง-ตลอดปี เป็นที่พักพิงของบรรดานกกาทั้งหลาย อีกทั้งยังมีหินก้อนใหญ่ลักษณะคล้ายอีกาจับอยู่ บรรดาพรานล้านนาที่ท่องป่าแถบนี้ จึงขนานนามว่า "ดอยอ่างกาหลวง"

- เมฆหมอกบนดอย 6.34 คำว่า "หลวง" ที่ต่อท้าย เป็นคำพื้นเมืองเหนือ ใช้อธิบายลักษณะของสิ่งที่ใหญ่กว่าหรือใหญ่ที่สุด "ดอยอ่างกาหลวง" จึงนับเป็นขุนดอยที่ใหญ่ที่สุดขุนหนึ่งของดินแดนล้านนา

(คนตรี)

เจ้าดารารัศมี 6.53 ต่อมาในราวปีพุทธศักราช 2432 เจ้าดารารัศมี พระราชชายา
 เจ้าอินทวิชยานนท์ ใบบพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ห้า และพระธิดาเจ้าอินทวิชยานนท์
 ผู้ครองนครเชียงใหม่ ทรงแพ้พระครุฑ ประสงค์จะเสวยผลไม้ป่า
 ภาพโบราณคนขี่ม้าขึ้นคอย เจ้าอินทวิชยานนท์จึงส่งคนไป เก็บผลไม้ เชิงคอย่างกลางไปถวาย

เจ้าอินทวิชยานนท์ 7.16 ครั้น เมื่อพระองค์ถึงแก่พิราลัยในปีพุทธศักราช 2440
 พระราชชายาเจ้าดารารัศมี จึงทรงแบ่งพระอัฐิส่วนหนึ่งไปประดิษฐาน
 พระสตูป บนคอย่างกลาง ตามพระประสงค์ของพระบิดา ซึ่งทรงตระหนักถึง
 ความสำคัญของปามีนี่

เทือกคอยอินทนนท์ (ภาพจริง) 7.34 นับแต่นั้น คอย่างกลางจึงได้ชื่อใหม่ว่า "คอยอินทนนท์"
 ชื่อนภาพเจ้าอินทฯ เพื่อ เป็นอนุสรณ์แด่ เจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าชายนักอนุรักษ์แห่งอาณาจักร-
 ล้านนาไทย

(คนตรี / เสียงเครื่องสูบน้ำ)

โรงสูบน้ำ

ชื่อนภาษาไทย

มีนาคม 2534

7.52

ชุนน้ำซึม

นี่คือโรงสูบน้ำประจำสถานีเรด้าห์บนยอดคอยอินทนนท์
 ห่างจากพระสตูปเพียง 300 เมตร บริเวณรอบ ๆ มีน้ำซึมจาก
 พื้นดินตลอดเวลา กระทั่งในยามแล้งเช่นนี้ เป็นร่องรอยพอจะบอก
 ำให้เราทราบว่า ที่นี่เคยเป็นแหล่งน้ำซับตามธรรมชาติแหล่งหนึ่ง

ภาพป่าอ่างกา 8.13 ซึ่งบัดนี้ เว้นเสียแต่ดวงวิญญาณของพระเจ้าสิงสถิตอยู่
 พระสถูปแล้ว ก็แทบไม่มีใครล่วงรู้เลยว่า ผืนดินรกชัฏและหมด
 ป่ารก ๆ สว่างราศีแห่งนี้แหละ คือ "อ่างกาหลวง" ต้นตำนานแห่งขุนน้ำ-
 อินทนนท์ที่ยิ่งใหญ่ของแผ่นดินไทย

(ดนตรี -- เต็มวาสะล้อ เพลงล่องแม่ปิง)

(เสียงลมหนาวในทุ่งหญ้า)

บรรยาย

ทุ่งสีทองก๊วยแม่ปาน 8.57 ทุก ๆ ปี เมื่อถึงฤดูหนาว ทุ่งหญ้าธรรมชาติกว้างใหญ่
 ที่ก๊วยแม่ปานบนดอยอินทนนท์ กลายเป็นทุ่งสีทองเหลืองอร่ามไปทั้งผืน
 ต้อนรับการเป่งบานของบุปผชาติพันธุ์หนึ่ง ซึ่งสามารถเติบโตได้
 บนเทือกเขาสูงชันและหนาวจัด เช่นที่นี่

(เสียงลมหนาว / นก)

บรรยาย

กุหลาบพันปี 9.25 ชาวล้านนาแห่งลุ่มน้ำปิง เรียกดอกไม้ไม้ประดับตามสี่ส้นสะตุตดา
 ของมันว่า "ดอกคำแดง" ซึ่งพบเห็นเฉพาะบนยอดดอยอินทนนท์
 ที่มีอากาศหนาวตลอดปี และมีความสูงมากกว่า 2,000 เมตร
 ยากจะมีพันธุ์ไม้ดอกอื่น ๆ ดำรงชีวิตอยู่ได้ ยกเว้นพันธุ์ไม้ดอกในสกุล
 กุหลาบป่าหรือกุหลาบดอยเช่นนี้

9.50 และด้วยเหตุที่เป็นพันธุ์ไม้โบราณ แวดล้อมไปด้วยผืนป่า-
 กุหลาบมมต่าง ๆ ศึกษารรพ์ ดอกค่าแดง จึงมีชื่อเรียกที่คุ้นเคยกันในปัจจุบันว่า
 "กุหลาบพันปี" หรือชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า "โรโดเดนดรอน"
 (RHODODENDRON) ซึ่งเป็นคำผสมในภาษากรีก แปลว่า "ต้นไม้สีแดง"
 เป็นพันธุ์เดียวกับที่นักพฤกษศาสตร์พบในป่าหิมพานต์บน เทือก เขา
 หิมาลัย ณ ดินแดนชมพูทวีป

(ดนตรี)

บรรยาย

10.22 จากเดือนมกราคม กุหลาบพันปี เริ่มแย้มกลีบบานไปจนถึง
 เดือนมีนาคม ยอดดอຍอินทนันท์กลายเป็นสีโมสรที่บัดพบของบรรดา
 นกประจำถิ่น และนกอพยพจากแดนไกลทั้งหลาย

(เสียงนก / ดนตรีลนุก)

11.10 นกกินปลีหางยาวเขียว เป็นนกเจ้าถิ่นซึ่งจะพบบนยอด
 ดอຍอินทนันท์ของไทยเท่านั้น ตัวผู้มีสีขนสวยสะดุดตากว่าตัวเมีย
 ชอบส่ง เสียงร้องถี่แหลมหักทวยอาศัยตู่จากแดนไกล

(เสียงนกกินปลีหางยาวเขียว)

11.31 นกกะจืดคองมกฏ นกอพยพจากทวีปยุโรป อุบนิสัยชอบ
 กระโดดไปตามกิ่งไม้อย่างว่องไว ยากจะมองเห็นตัวได้ง่าย ๆ

ดงกุหลาบพันปี 11.43 ดงกุหลาบพันปีบนดอยอินทนนท์ จึง เป็น เสมือนบ้านพัก-
 ชั่วคราวแต่อบอุ่นยิ่งนักของนกกะจืดตลอดช่วงฤดูหนาวในยุโรป
 ก่อนจะบินกลับถิ่นฐาน เดิมใน เดือน เมษายน ซึ่ง เวลานั้นก็จะมีอากาศ
 อบอุ่น และมีอาหาร เพียงพอสำหรับ เสี่ยงลูกน้อยของมันได้แล้ว

(เสียงนก)

นกปีกสั้น 12.05 นกปีกสั้นสีน้ำเงิน อุบิสัยชอบหากินแมลงตามพื้นดิน
 จะพบเห็นบนดอยสูงกว่า 1,800 เมตรจากระดับน้ำทะเล เช่น
 ดอยอินทนนท์ เท่านั้น

นกคิ่วหางตาล 12.18 นกคิ่วหางสีตาล คู่ไม่เคยพบไม้เดี่ยว ๆ ที่เขียวชอุ่ม
 ตลอดเวลาบน เทือก เขาสูง

(เสียงนก)

ภาพนกทั่วไป 12.29 จากสภาพภูมิประเทศที่มี เทือก เขาสูงสลับซับซ้อน มีสภาพป่า
 หลากหลายประเภท อันอุดมสมบูรณ์ด้วยผลไม้และแมลงซึ่ง เป็นอาหาร
 ของนก นักปักษีวิทยาจึงพบว่า ในจำนวนนกทั้งหลายที่พบในประเทศไทย
 รวม 922 ชนิดนั้น สามารถสำรวจพบได้บนดอยอินทนนท์ถึง 382 ชนิด
 หรือราว 1 ใน 3 ที่เดียว

นกทั่วไป 12.57 ทำให้ประเทศไทยถูกจัดให้ เป็นดินแดนที่มีชนิดของนก
 มากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก โดย เฉพาะอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ได้รับ
 การยอมรับว่า เปรียบ เสมือนอุทยานนกนานาชาติ และ เป็นสวรรค์-
 ของนักดูนกจากทั่วทุกมุมโลกทีเดียว

(เลียงนก / คนตรี)

บรรยาย

- ดอยอินทนนท์มวกว้าง 13.31 ผืนป่าดอยอินทนนท์ซึ่งเป็นขุนน้ำลำคัยของแม่น้ำปิง มีพื้นที่กว้างขวางถึงสามแสนหนึ่งพันไร่ ครอบคลุม เขตอำเภอจอมทอง อำเภอแม่แจ่ม และกิ่งอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
 - ภาพป่าถูกทำลาย 13.47 แม้จะมีผืนป่าดึกดำบรรพ์เหลืออยู่อย่างหนาแน่น แต่ก็ในวันจะถูกทำลายไปอย่างน่าวิตก
 - ป่าถูกทำลาย 13.54 เดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช 2533 ที่ประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกสหพันธ์สิ่งแวดล้อมโลก ๗ ประเทศออสเตรเลีย ได้มีการหยิบยกปัญหาพื้นที่ป่าทั่วโลกว่าหนึ่งร้อยแห่ง ถูกบุกรุกทำลายจนส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม
 - ป่าถูกทำลาย 14.11 ในจำนวนนั้น ได้รวมถึงอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ซึ่งถูกบุกรุกโดยชาวเขาเพื่อลักลอบปลูกฝิ่นและไม้ผล คิดเป็นพื้นที่ถึงกว่าหนึ่งแสนหกหมื่นไร่ หรือร้อยละ 15 ของพื้นที่ป่าทั้งหมด
- (เลียงม้งปลูกกะหล่ำ)
- ม้งปลูกกะหล่ำ 14.31 กะหล่ำปลี เป็นไม้ผลที่ให้ผลเร็วและขายได้ราคาดี ชาวม้งและกะเหรี่ยงบนดอยอินทนนท์จึงนิยมปลูกกันมาก เมื่อถูกสกัดกั้นไม่ให้ปลูกฝิ่น

ชุมพื้นที่ปลูกกะหล่ำ 14.42 แต่การปลูกกะหล่ำปลีต้องใช้พื้นที่มาก ส่งผลให้หน้าดินเสื่อมคุณภาพเร็ว โดยเฉพาะเมื่อปลูกในพื้นที่ลาดชันเกินกว่า 35 องศาหน้าดินจะพังทะลายลงอย่างหนัก หมดสภาพการเป็นป่าต้นน้ำโดยสิ้นเชิง หน้าดินพังหลังปลูกกะหล่ำ เพราะไม่สามารถช้บน้ำฝนตามธรรมชาติได้อีกเลย ฝนตกลงมามาก-เพียงใด ก็ไหลลงสู่พื้นล่างหมดอย่างรวดเร็ว

แปลงกะหล่ำบนดอย 15.09 จากการสำรวจของกรมป่าไม้พบว่า ผลจากการทำไร่-เลื่อนลอยของชาวเขา ได้ส่งผลให้ดอยอินทนนท์สูญเสียหน้าดินถึงปีละ 2.5 ตันต่อไร่ ซึ่งหมายถึงการสูญเสียชีวมีสหรืออินทรีย์สารอันอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณไปอย่างใหญ่หลวง

บรรยาย

สภาพป่าถูกทำลาย / 15.34 สองข้างทางสู่หมู่บ้านม้งปากกล้วยในวันนี้ เราจึงได้พบหน้าดินพังเป็นร่อง ๆ เห็นภาพอันน่าเศร้าสลดใจของขุนน้ำอินทนนท์ไปตลอดทาง

(คนตรี / เสียงน้ำจากสปริงเกิด)

ม้งนิตยาม่าแมลง / สปริงเกิด 15.54 ยิ่งไปกว่านั้น การทำไร่กะหล่ำปลีบนพื้นที่ต้นน้ำ แล้วใช้สารเคมีกำจัดแมลงและวัชพืชในอัตราสูง ได้ทำให้เกิดปัญหามลพิษต่อชาวพื้นราบในลุ่มน้ำบึงอย่างน่าวิตก เมื่อสารเคมีได้ปนเปื้อนลงมากับสายน้ำ จนไม่อาจแยกแยะได้เลยว่า น้ำในลำธารที่แลดูใสบริสุทธิ์นี้ จะมีอันตรายอันน่าสะพรึงกลัว ปนอยู่หรือไม่ ?

(เสียงน้ำในลำธาร)

(บรรยายกาศปา)

บรรยาย

ปาฎกทำลาย 16.28 แม้จะมีความพยายามของหลายฝ่าย ในการแก้ไขปัญหา
ของชาวเขา แต่ความเป็นจริงที่ดำรงอยู่ ก็ดูเหมือนสวนทางกับความ
พยายามดังกล่าว

ควันไฟลอยขึ้นจากป่า / 16.40 การลักลอบเผาป่า เพื่อขยายพื้นที่ปลูกฝิ่นและกะหล่ำปลี
เห็นไกล ๆ ยังดำเนินต่อไป หลายครั้งที่กระทำไปโดยไม่วางแนวป้องกันไฟที่ดี
ไฟป่ารุนแรง จึงลุกลามกลายเป็นไฟป่า เผาผลาญทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นพื้นที่น้ำร้อย ๆ ไร่
(เสียงไฟป่ารุนแรง)

ชื่อนภาษาไทย

ไฟป่ารุนแรง

อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

14 มีนาคม 2533

บรรยาย

เจ้าหน้าที่ลงจากรถ / 17.05 เป็นเวลาบ่ายสามโมงแล้ว แต่เจ้าหน้าที่ประจำหอควบคุม-
लयงานดับไฟ ไฟป่าเหล่านี้ ยังไม่ได้รับประทานอาหารกลางวันกันเลย

ชุมพูควิทย

(เสียงส่งความทางวิทยุ)

จนท.ดับไฟป่า 17.19

พวกเขาเป็นเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาป่าไม้ เขตลุ่มน้ำแม่แจ่ม
อันเป็นแม่น้ำสาขาที่สำคัญของแม่น้ำปิง ในสังกัดกองอนุรักษ์ต้นน้ำ
ซึ่งร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ในการควบคุมไฟป่าที่เกิดขึ้น
ในเขตอำเภอแม่แจ่ม มีพื้นที่ในความดูแลหลายหมื่นไร่ แต่มีเจ้าหน้าที่
เพียง 30 คน

ไฟป่ามวกว้าง

(เสียงไฟฟ้า)

ไฟฟ้ามุดต่าง ๆ 17.44 โดยเฉพาะในฤดูแล้ง ถึงแม้ว่าบางวันพวกเขาต้อง
ปฏิบัติหน้าที่ถึงสามทุ่ม จึงจะได้กลับบ้าน แต่ก็ยังไม่อาจปกป้องผืนป่า
จำนวนมากไว้ได้

สภาพป่าหลังไฟดับ (เสียงไฟฟ้า / คนตรีเดี่ยวขลุ่ยเพลงแม่น้ำ)

มังกรน้ำในแปลงเพาะชำ (เสียงมังกรน้ำในเรือนเพาะชำ)

บรรยาย

คนรดน้ำในแปลงเพาะชำ 18.09 โครงการหลวงอินทนนท์ ในพระราชดำริของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ก่อตั้งขึ้นในปีพุทธศักราช
2512 ด้วยวัตถุประสงค์เด่นชัดในการส่งเสริมให้ชาวเขาปลูกพืชที่
ใช้พื้นที่น้อย แต่ได้ผลผลิตมากและมีราคาสูง เช่นดอกไม้และผักเมือง-
หนาวบางชนิด ซึ่งสอดคล้องกับสภาพอากาศบนดอยอินทนนท์ ทั้งนี้
เพื่อหยุดยั้งการปลูกฝิ่นและการทำไร่เลื่อนลอยของชาวเขา

ดอกไม้สวยงาม 18.35 นับ เป็นความหวังหนึ่งของกระบวนการอนุรักษ์ป่าแห่งขุนน้ำ-
อินทนนท์

ชาวบ้านขุดดิน (เสียงชาวบ้านประชุม)

ชื่อนตัวอักษร

หมู่บ้านหยาคน้ำค้าง

อำเภอจอมทอง เชียงใหม่

ปล่อยเสียง

ตัวแทนชาวบ้านอภิปราย

"... เราอยู่ร่วม เย็นจากน้ำป่าคอยอินทนนท์ เลี้ยงชีวิตเรา เราไม่เคยก่อความเดือดร้อน แต่ขณะนี้เรากำลังมีปัญหา...ดิน-น้ำ-ป่า อยู่คู่กัน ถ้าแม่น้ำแห้งไปแล้วจะทำยังไง..."

บรรยาย

สภาพบ้านหยาคน้ำค้าง

19.29

หมู่บ้านหยาคน้ำค้าง ตั้งอยู่ติด เขตพื้นที่ป่าแม่สอย อ่า เกอจอมทอง นับ เป็นป่าต้นน้ำแม่ปิงอีกสายหนึ่งที่ไหลลงมาจาก ขุนน้ำอินทนนท์

สภาพป่าเสื่อมโทรม

19.39

แต่ในระยะยี่สิบปีที่ผ่านมา ป่าแม่สอยถูกทำลายอย่างหนัก ทั้งจากชาวเขาที่ทำไร่ เลื่อนลอยและชาวบ้านที่ขาดที่ทำกิน จนในที่สุด วิกฤตการณ์น้ำแล้งในแม่น้ำลำธารก็บังเกิดกับคนรุ่นนี้

(ปล่อยเสียงพระพงษ์ศักดิ์)

ชื่อนตัวอักษร

พระพงษ์ศักดิ์ เตชะธัมโม

ปล่อยเสียง

ส. พระพงษ์ศักดิ์

"...อาตมาถามชาวบ้านว่า รุ้ม้ย ทำไมน้ำมันแห้งลง จนเพาะปลูกไม่ได้ ชาวบ้านบอกไม่รู้ ก็พาเขาไปดู แล้วบอกว่า น้ำเกิดจากป่าต้นน้ำ เกิดจากความชุ่มชื้นของป่า เพราะฉะนั้น ป่าด้านล่างที่พวกเขาทำลายก็ต้องหยุด...ตอนนี้แหละ เขาจึง เข้าใจในหน้าที่ของ เขามีต่อแผ่นดินที่ เขาเกิด..."

บรรยาย

พระพงษ์ศักดิ์

20.45

พระพงษ์ศักดิ์ เตชะธัมโม เจ้าอาวาสวัดมาลาด

เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการนำเอาศีลธรรมทางศาสนามาแรงค์ให้
ชาวบ้านรักษาป่าไม้ เพื่อเรียกความชุ่มฉ่ำจากลำน้ำแม่สอยกลับคืนมา
อีกครั้ง

บรรยาย

การทำงานของพระฯ

21.03

ด้วยความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน

ภาพนิ่ง ม.ร.ว.สมานสนิท

กิจกรรมรักษาป่า

ต้นไม้มีผิวพัน

หลายปี โดยได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการทำงานจาก ม.ร.ว.
สมานสนิท สวัสดิวัฒน์ และจากองค์กรการกุศลบางแห่ง จัดตั้งเป็น
กองทุนในการอนุรักษ์ป่าแม่สอย ด้วยวิธีการต่าง ๆ นับตั้งแต่การ-
จัดสรรที่ทำกินในรูปหมู่บ้านป่าไม้ ขุดแหล่งน้ำใช้ในหมู่บ้าน ล้อมรั้ว
ป้องกันการทำลายป่า ไปจนถึงวิธีการ "บวชต้นไม้"

ปล่อยเสียง

"...พื้นฐานชาวบ้านเลื่อมใสศาสนาโดยมีพื้นฐานจาก
ความเชื่อ ช่วงแรก ๆ อาตมายังพูดเทศน์ให้เขาฟังไม่เข้าใจ
เพราะผลกระทบบังเอิญ เจ็บ เห็นว่าถ้าไม่ใช้ถ้อยคำใดอย่างหนึ่ง
ก็รักษาป่าไว้ไม่ได้ จึงเอาผ้าเหลืองไปพันไว้ จีวรบ้าง สบงบ้าง
แล้วจุดธูปไว้ ชาวบ้านไม่กล้าแตะเลย..."

บรรยาย

ลำน้ำแม่สอยชุ่มฉ่ำ 22.16 ปัจจุบันลำน้ำแม่สอยที่เคยเหือดแห้ง ก็เริ่มกลับคืนมา
 ชุ่มชื้น เช่นในอดีต หมูบ้านหยาดน้ำค้างได้รับการยอมรับให้เป็น-
 พระอบรมชาวบ้าน ตัวอย่างที่ดีของการอนุรักษ์ป่าโดยมวลชน ภายใต้ร่มเงาแห่งศีลธรรม
 ในพุทธศาสนา

ปล่อยเสียง

22.43 "...อาตมาว่าป่าและต้นไม้ เป็นชีวิตของผืนแผ่นดินเกิด
 ของเรา... ถ้าป่าหมดก็อยู่ไม่ได้ ประชาชนจึงเกิดศีลธรรม เกิด
 สำนึก รู้คุณค่าป่า หวงแหนป่า อันนี้เป็นหน้าที่ของศาสนา ที่อาตมา
 ใช้คำว่าสอนศีลธรรม เรื่องป่าไม้ให้กับชาวบ้าน เพื่อสนับสนุนรัฐอีกที
 เพราะเราต้องใช้หน้าที่ทางกฎหมายและหน้าที่ทางศีลธรรมทั้งสองด้าน
 จึงประสบผล... อาตมาอยากขอลดอะสงฆ์ว่าในขณะที่ป่าไม้กำลัง
 ย่อยยับ เราควรหยุดการสร้างวัดสัก 20 ปี ระดมทุนมาช่วยกันรักษา
 ป่า อาตมาว่าอีก 30 ปี ก็จะถูกมสมบุรณ์เหมือน 30 ปีที่ผ่านมา..."

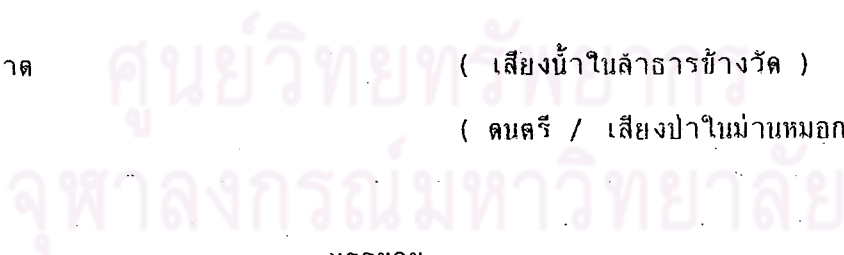
ลำธารในป่า

ธารน้ำข้างวัดผาลาด

ชุมสายน้ำใสสะอาด

(เสียงน้ำในลำธารข้างวัด)

(คนตรี / เสียงป่าในแม่บ้านหมอก)

บรรยาย

คอยกหินแทนที่มีหมอก 24.09 เป็นเวลานานนับล้าน ๆ ปี ที่ป่าผืนนี้ส่งสมความอุดมสมบูรณ์
 เสมือนฟองน้ำธรรมชาติซับน้ำไว้ เป็นทุนน้ำอันยิ่งใหญ่ของลำน้ำปิง
 และแม่น้ำเจ้าพระยา สายน้ำสำคัญของชาติ

คอยอินทนนท์มุกกว้าง

24.24

ทว่า...มาถึงคนรุ่นเราในวันนี้ ขุนน้ำอินทนนท์จะยังได้รับการปกปักรักษา ไว้ให้เป็นมรดกของแผ่นดินไปได้นานสักเพียงใด ?

(ดนตรี - เครดิทท้าย)

ข้อความอักษร

เจ้าพระยา สืบคำห์หน้า

ตอน 6 ม้า เทวดาแห่งลุ่มน้ำปิง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณู เขา

ขุน เขา หมอก หมู่บ้านเมสูง

รวงข้าว, บ้านมีคว้นลอย ปล่อยเสียง..... ลำน้ำกะเหรียง

ที่ขอบท. "เรามาทำมาหากิน เราเติบโตตามระบบ การสืบทอดที่ยาวนาน เราเติบโตตามระบบการสืบทอด
อย่างทีก็พิถีพิถันและ เตรงครัด ผลที่ออกมา คือรวงข้าวที่เหลืองอร่าม ไ้มีลมเงาพร้อม ๆ กับ ขณะทีกลับ เหล้า
ส่งกลิ่นเหม็นออกมาจากศาลา หมู่บ้านรอลอยเราอยู่"

ชีวิตชุมชน น้ำสำคัญต่อทุกชีวิต ทุกเผ่าพันธุ์

แต่ละชุมชน จึงมีบทบาทในการปกป้องรักษาแหล่งน้ำ
ของตนทั้งในรูปของกฎหมาย ความเชื่อ พิธีกรรม

ชีวิตชุมชนป่า ใบสังคมเล็ก ๆ บนภูเขา ความเชื่อและพิธีกรรม
เพื่อรักษาแหล่งน้ำได้เกิดขึ้นแล้ว

หมู่บ้าน แต่เมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง พิธีกรรมความเชื่อ
ที่เปรียบเสมือนภูมิปัญญาของชุมชน ก็เริ่มถูกลืมเลือนไป เพราะ
ถูกมองว่าเป็นเพียงสิ่งเล็ก ๆ ซึ่งดูเหมือโบราณไร้สาระ แต่สิ่งเดียว
กับนี้ก็ เขียวหนทางในการศึกษาแหล่งน้ำที่ เป็นไปได้มาแล้ว

ข้อเพลง สารคดีน้ำ ตอน คณู เขา

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ผู้อำนวยการผลิต

จิตติพร ติมตะไมระ บหสารคดี

แหล่งต้นน้ำ หรือแหล่งน้ำซับ จึงเก็บสิ่งของทางตำ
กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จึงได้ถูกกำหนดขึ้น ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนถึง-
ปัจจุบัน

ทุกที่ ที่มีแหล่งน้ำ คนกะเหรี่ยงมี "นาที" อาศัยอยู่
นาที คือ ผู้ปกป้องรักษาน้ำและให้น้ำ

หากใครเข้าไปทำลายต้นน้ำ ผู้นั้นจะถูกลงโทษ เพราะ
คนกะเหรี่ยงเชื่อว่า นาทีจะทำให้เกิดอาการเจ็บป่วย

สัมภาษณ์ ผู้เฒ่า

ชื่อ นท.

ปะเจ๊ะ ต๊ะเก๊ะเลอะ

บ้านอมลาบใน จ. เชียงใหม่

"ผู้ละเมิดกฎ จะมีอาการ ชาบวม คอหอย โดยไม่รู้สาเหตุ ผู้ทำผิดจะต้องไปทำพิธี เช่นไหว้แล้ว อาการ
จึงจะทุเลา"

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
ปล่อยเสียง - น้ำไหลชู้

แหล่งน้ำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สัญลักษณ์ของนาที คือ ปู กบ ปลา ปลาช่อนขาว

ปลาทกบลาย

นาที เป็นสิ่งที่คนกะเหรี่ยงเกรงกลัว เป็นเสมือนเด็อบ

สติ

ศาลพิธี

"ถี้ กือ จ่า ก่อกือจ่า" หรือ จ่าว้ำจ่าวป่า ก็เปรียบ

เสมือนพระคุณของน้ำ คนกะเหรี่ยงจะต้องทำพิธี เช่นไหว้ทุกปี

ปล่อยเสียง - ผู้เล่าที่แสดง

ศาล เช่น โท้ว จะตั้งอยู่ บริเวณที่เป็นฝายทดน้ำ แต่ละ
ครอบครัว จะทำพิธีในช่วงก่อนการทำงาน เพื่อแสดงความขอบคุณ
เจ้าฟ้า เจ้าฟาก ที่มีน้ำให้เข้าสู่ดินนาตลอดปี

การเคารพต่อธรรมชาติ เป็นแนวคิดที่อยู่ในวิถีชีวิต
ของคนกะเหรี่ยง เสมอมา

คนกะเหรี่ยง เข้าใจความดีของธรรมชาติที่ว่า
"ป่า" คือ แหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารได้เป็นอย่างดี

หาก เขาจึงต้องดูแลรักษาต้นไม้ทุกต้นในหมู่บ้าน
เก็บของข้างดีด้วย

บรรพบุรุษของพวกเขา ได้กำหนดกฎเกณฑ์ ที่แบ่งรับ
ไปด้วยการอนุรักษ์ป่าไว้อย่างแยกยุค

เด็กเกิดใหม่ในหมู่บ้าน จะต้องบ่าสายสะดือของเด็ก
ใส่กระบอกไม้ไผ่ เพื่อนำไปผูกไว้กับต้นไม้ใหญ่ ในบริเวณหมู่บ้าน
โดยห้ามตัดฟันต้นไม้ ขึ้น เป็นฮับบาด

เสมือน เป็นสื่อแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างคนกับต้นไม้
ขวัญของคนจะอยู่กับต้นไม้ การเติบโตของต้นไม้ ก็คือ การเติบโต
ของมนุษย์ต่อไปในอนาคต

ศาลพิธี / ฝายทดน้ำ

ศาลพิธี

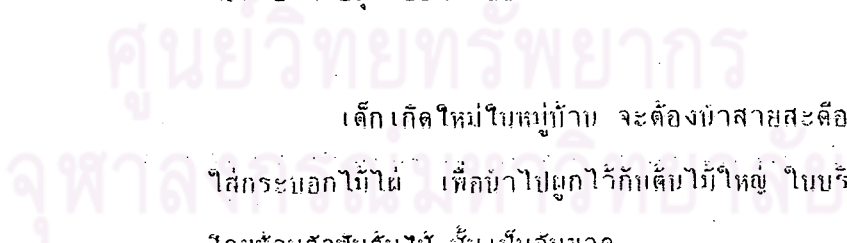
ป่า

ต้นไม้

คนกะเหรี่ยง

เด็กเกิดใหม่

ต้นไม้ / เด็ก

กะเหรี่ยง เชื่อว่า สิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องของความ
สัมพันธ์ ทุกอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างสิ้นเชิง
ผีป่าและจ้าวป่า จ้าวป่า เป็นสิ่งแสดงความเคารพยำเกรง

สัมภาษณ์ ผู้เฒ่า

ชื่อ น.ท.
ชื่อนาง นุท
บ้านอมลามาโนช จ. เชียงใหม่

" ที่หมู่บ้านมีป่าหัวใจน้ำ 7 แห่ง โดยอยู่รอบ เป็นกฎเกณฑ์ตั้งแต่บรรพบุรุษแล้วว่า ต้องร่วมกับรักษา
ห้ามรบกวนหรือทำลาย"

ป่าหัวใจน้ำ
(ให้ถ้อยคำเรื่องผีป่า)

"อาทิตโย" หมายถึง ป่าหัวใจน้ำ หนึ่งในต้นกำเนิด
ของต้นน้ำที่ตกกะเหรี่ยง เชื่อว่า มีผีป่า เป็นบริเวณที่รวมความชุ่มชื้น
ของป่าต้นจะมีความสูง เป็นเสมือน ตาหน้าที่กำเนิดสายน้ำให้กับ
ชุมชน

ปล่อยเสียง ผู้เฒ่าที่แสดง

ผู้เฒ่าที่แสดง
ป่าหัวใจน้ำ

ตัดวางสาก ตับเขอ ตับกู่ เป็นสัญลักษณ์ โดยห้าม
ใครเข้ามาตัดไม้ หรือเล่นน้ำบริเวณนี้เด็ดขาด ซึ่งจะต้องมีการ
ทำพิธีเลี้ยงผีเป็นประจำทุกปี ในช่วงเดือน เมษายน

ชีวิตชุมชน

คนกะเหรี่ยง ให้คุณค่ากับชีวิต ถือว่าชีวิตหนึ่งมีคุณค่า
ของตนเองไม่มีใครมีอำนาจเหนือใครอย่างที่สุด ทุกชีวิตยังต้อง
พึ่งพากัน

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

ในขณะที่ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีอาทิตโย ชาวเขา
อีกเผ่าหนึ่งคือ อะซาก็มี ลอเขาอะ หรือ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็น
สิ่งเคารพมีค่าสูงสุดในชีวิต เช่นเดียวกับ

บ่อน้ำ

ลอบเขา คือ แหล่งต้นน้ำที่มีน้ำให้ดื่มชุ่มชื้นตลอดปี

ชาวเขาเผ่าอาข่า จำนวนกว่า 3 หมื่นคน หรือ ร้อยละ 6 ของชาวเขาทั้งหมด ทั่วประเทศ อยู่ในทิวเขาทางภาคเหนือ ของประเทศ

บ่อน้ำ

ลอบเขาจะถูกยกให้ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของ พิธีกรรม และ เป็นเขตหวงห้ามที่ทุกคนจะต้องปกป้องรักษา

อาข่าได้รักษา อย่างสมบูรณ์แบบ

ประเพณีได้รักษา พิธีกรรมเพื่อแสดงถึงการระลึกถึง เทพธิดาผู้ประทานความสมบูรณ์ แก่พืชผลในไร่

ได้รักษา

พิธีนี้จะทำในช่วงระยะแห่งการรอคอยการ เก็บเกี่ยว ที่กำลังจะมาถึงในทางฤดูฝน

น้ำจากบ่อศักดิ์สิทธิ์ จะเป็นองค์ประกอบสำคัญของ พิธี

สาวอาข่าเตรียมน้ำเต้า

รุ่งสว่างวันแรกของงาน หญิงสาวอาข่า ของแต่ละ บ้านจะเตรียม "อี เจอะ" หรือน้ำเต้าไปยังบ่อน้ำ ศักดิ์สิทธิ์

น้ำเต้า

มีเพียง "อี เจอะ" เท่านั้นที่ใช้ตักน้ำ เพราะเชื่อว่า ภาชนะอื่น เป็นสิ่งแปลกปลอม

ทางเดินไปบ่อ

มีบรรพบุรุษอาจไม่พอใจ และก่อให้เกิดความเจ็บป่วย

การตัดน้ำ เพื่อความบริสุทธิ์ในการทำพิธี สวดอาข่า จึงต้อง
ทำความสะอาดตนเอง และน้ำเต้าก่อนการตัดน้ำ

การพูดคุย การพบปะสังสรรค์จะเกิดขึ้น ในระหว่างรอการตัดน้ำ

เดินทางกลับ ผู้หญิงอาข่าจะแยกน้ำที่ตัดได้ กลับบ้านไว้ดำข้าวปลูก
และอาหาร เพื่อเซ่นไหว้ บรรพบุรุษ

การหุงข้าว ล้างไก่ น้ำที่ได้จะให้ในการประกอบอาหาร ทุกขั้นตอน

บ้านจ่ามะ วันที่ 2 ของพิธีไล่สิ่งชั่วร้าย ชาวบ้านจะไปรวมตัวกับที่
บ้านกลาง "จ่ามะ" เพื่อทำตั้งเสาชิงช้า

เดิน "จ่ามะ" เป็นผู้นำในการทำพิธีกรรมของหมู่บ้าน
โดยการแต่งตั้ง และการสืบทอด ตามสายเลือด

ผู้เฒ่า / จ่ามะ ในกรณีนี้ยังเป็นเด็ก เมื่อทำพิธีก็จะให้ผู้เฒ่า
ที่หมู่บ้านเคารพมาทำแทน

รินน้ำปากหลุม "จ่ามะ" จะรินน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ บริเวณ
หลุม โดยมีไข่ และข้าวสาร

ตั้งเสา การร่วมแรงร่วมใจของชุมชน ถือเป็น
การละเล่นไล่สิ่งชั่วร้ายตามประเพณี

คนเล่นไล่สิ่งชั่วร้าย ปลอ่ยภาพ ดนตรี

ป่าบริเวณบ่อน้ำ
ให้ความรู้สึก เรื่องความเชื่อ

หากคนพื้นราบในปัจจุบัน มีกฎหมาย เป็นข้อปฏิบัติ
ของสังคม

ใบสังคมเล็ก ๆ เทียบที่นี้ ประเพณี และความเชื่อ
ก็คือระเบียบกฎเกณฑ์ที่ทุกคนต้องปฏิบัติ เช่นกับ

ด้วยจิต วิทยานที่สัมพันธ์ อยู่กับธรรมชาติ

บ่อน้ำ
น้ำไม่ไหล รอยบ่อ / รวงไม้ไผ่

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ จึงมีข้อห้ามมิให้ผู้ใด เข้าไปทำลาย
สิ่งใด และแหล่งน้ำจะถูกปกป้อง แม้แต่รางไม้รองน้ำ
ก็ไม่สามารถแตะต้อง

ผู้ใด ละเมิดจะต้องเสียค่าปรับ เมื่อ เช่นไว้ที่บ่อน้ำ

ข้อท.
ปี หล่อ จุเปาะ
บ้านแสนเจริญ จ. เชียงราย

ศูนย์วิทยทรัพยากร

"บริเวณที่เป็น บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ จะถูกคัดเลือกโดยคนโบราณ จะ เป็นบริเวณที่มีแหล่งน้ำ และต้นป่าที่สมบูรณ์"

ปล่อยเสียง - บ่อน้ำ

บ่อน้ำ คนใช้ป่า

ป่าคือชีวิต เฝ้าอาษาจึงต้องอยู่ใกล้แหล่งน้ำตลอด
หากแหล่งน้ำแห้ง ก็หมายถึง อวสานของชุมชน

ตะแหว

หากกะเหรี่ยงมีกระบอกไม้ไผ่ อาข่าก็มีตะแหว
สัญลักษณ์โดยรอบบริเวณหมู่บ้าน เพื่อบอกอาณาเขตและข้อห้าม
ตัดไม้สำหรับชุมชน

ป่าชุมชน

ป่าชุมชน จะถูกกำหนดขึ้นโดยชุมชน เป็นพื้นที่ใช้
ประโยชน์เพื่อเลี้ยงสัตว์หาของป่า และมีการหาพืช เพื่อขบคม
ธรรมชาติทุกปี

แม้ว่าชาวอาข่า และกะเหรี่ยงจะมีพื้นฐาน ความคิด
ที่จะปกป้องผืนป่า และต้นน้ำของตนเอง

แต่พวกเขา และชาวเขาอีกหลายเผ่า ก็ต้องดำรง-
ชีวิตด้วยการเกษตรกรรม

และนี่คือ สิ่งที่ทำให้คนพื้นราบ เชื่อว่า
ชาวเขาคือผู้ทำลายป่า

ชื่อนท. สัมมนา

ดร. เลียง วัลลิ่ง

ผู้อำนวยการโครงการศึกษาวัฒนธรรมและการพัฒนาชาวเขา

"ชาวเขาเป็นส่วนใหญ่ ที่ตัดป่า แต่ใน 6 ล้านคน ที่อาศัยบนภูเขา มีชาวเขาเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น

ดังนั้นจึงเห็นส่วนเล็ก ๆ เป็นความเข้าใจผิดที่ว่า ชาวเขาเป็นผู้เดียวที่ทำลายป่า"

ถนนตัดป่า

หากพวกเขาเป็นผู้ทำลายผืนป่า พวกเขา ก็ทำไปเพื่อยังชีพ

แต่ถนนทุกสายที่ตัดผ่านเข้าไปในความบริสุทธิ์ ของ
หุบเขาหนทางที่จะนำความเจริญเข้าสู่ ชุมชนเล็ก ๆ และ
เหนือสิ่งอื่นใด เส้นทางสายเดียวกัน ก็เป็นหนทางล่าเหยียด
ไม้ได้อย่างสะดวกที่สุด

-10-

การตัดไม้

ต้นไม้ที่ถูกตัดฟัน จึงไม่ใช่การยังชีพของชาวเขาอีก
 ต่อไปและหากต้นไม้ และต้นน้ำถูกทำลายลง พวกเขาก็ไม่-
 สามารถใช้ชีวิต เช่น ที่เคยเป็นมาในอดีตได้อีก

เสาไฟฟ้าในหมู่บ้าน

เมื่อความเจริญมา พร้อมกับการเปลี่ยนสภาพของป่า
 ชีวิตจึงเปลี่ยนแปลงไป

หมู่บ้านสาวในยุคใหม่

หนุ่มสาวละทิ้งผืนป่า เพื่อแสวงหาชีวิตในตัวเมือง
 ภูมิปัญญาดั้งเดิมขาดผู้สืบทอด

ทางสัมมนา

น ข้อการสัมมนา

จึงเกิดความพยายามรวมตัวกัน เพื่อระดมความคิด
 แก้ไขได้เกิดขึ้น ในหมู่บ้านชาวเขารุ่นใหม่ เพราะต่างมีภารกิจ
 ในการพิทักษ์ป่าต้นน้ำของตน

ปล่อยเสียง สัมมนา

มมนา

โดยการนำเอาความเชื่อ และแก่นแท้ของบรรพบุรุษ
 กลับคืน มายังลูกหลานอีกครั้ง

อนท.

าจุ จุเปาะ

ผ้าอาข่า

้อนท.

ประเสริฐ ตรีการศกการ

เผ่ากะเหรี่ยง

สมภาษณ์ อัจ

สมภาษณ์ ประเสริฐ

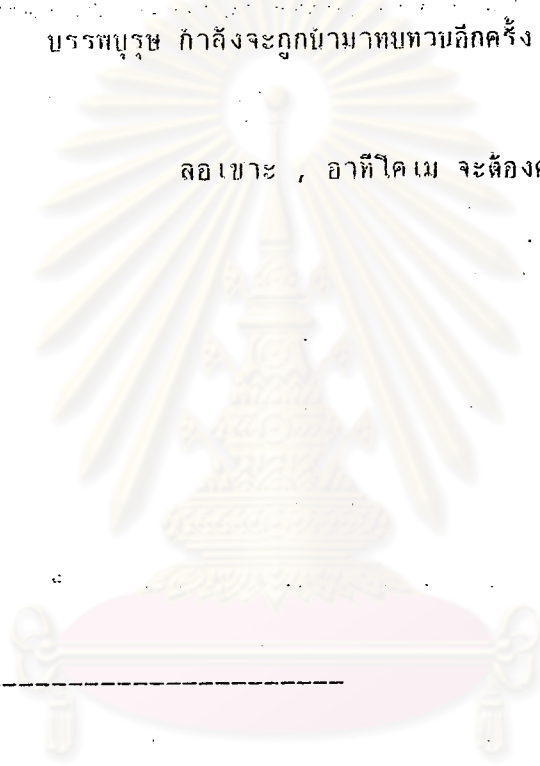
ปล่อยเสียง ดบตรีอาซ่า

ขุนเขา

ในขุนเขาแห่งนี้ การสร้างความสัมพันธ์ และการ
เรียนรู้ถึงความสำคัญของแหล่งน้ำได้เกิดขึ้น

ความรู้ ความคิด ความเชื่อ เก่า ๆ ของ
บรรพบุรุษ กำลังจะถูกนำมาทบทวนอีกครั้ง

ล่อเขาะ , อาทีโคเม จะต้องคงอยู่ตลอดไป

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาวจิรวรรณ กมลรัตน์โยธิน เกิดที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี
 ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2532 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร
 นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2533

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย